

godina 176.

POŠTARINA PLAĆENA U
POŠTANSKOM UREDU 10000 ZAGREB

gospodarski list

15. kolovoza

2017. 15

CIJENA 12 kn

PRILOG OVOG BROJA

Alternativne oranične kulture

Naš najveći problem su zapušteni vinogradi! (2)

Današnja borba protiv ove bolesti temelji se na kontroli prenosioca, korištenju zdravog sadnog materijala i uništavanju mogućih izvorišta bolesti. Naši vinari trebaju pomoći sada i moramo djelovati na osnovu dostupačnih informacija.

U prošlom broju navedeno je da su državne institucije u posljednjih nekoliko godina donijele veliki broj mjera. Razgovarali smo s nekoliko vinara da saznamo jesu li te mjere bile dovoljne.

Pomozi si sam!

Josip Tržec, doktor je veterine, koji je sa Stjepanom Šafranom vlasnik poznate Vinarije Šafran u Brezničkom Humu. Obrt su registrirali 2006. godine i danas na 16 ha vode brigu o 90.000 trsova vinograda. Opremili su i vinariju ukupnog kapaciteta 500.000L. Prevladavaju sorte: graševina, rajske rizling, sivi pinot, manzoni bijeli, sauvignon, muškat žuti i traminac mirisavi, a od crnih sorti blauburger i portugizac.

Kad netko Josipa pita otkada se bavi vinarstvom, odgovor glasi: „Oduvijek, samo što nismo rođeni u podrumu! Kad uđeš u vinograd, tu staje vrijeme.“

Osvajači su zlatnih medalja i brojnih nagrada za kvalitetu vina, no Josipu je najmilije priznanje izbor njihovog traminca za služenje mise Sv. Oca Pape Benedikta XVI na Hipodromu prije nekoliko godina.

Josipovo iskustvo:

- Naš prvi susret sa zaraženim trsovima bio je prije četiri godine. Tad je na svim vinogradima bilo zaraženo svega tridesetak trsova koje smo iščupali i spalili, te u rupe sipali gašeno vapno prema preporuci stručnjaka. Sljedeće godine broj zaraženih trsova se povećao na tristotinjak, prošle godine na više od tisuću, a ove godine moram iskrčiti jedan čitavi vinograd od 6.625 trseva, te još nekoliko stotina pojedinačnih zaraženih trsova. Cijelo vrijeme surađujemo sa strukom: savjetodavnim i fitosanitarnim službama, Agronomskim fakultetom i držimo se njihovih odredbi, no na žalost

u okruženju ima veliki broj zapuštenih neiskrčenih vinograda. U njima se koncentriira izvor zaraze, ističe problem Josip i dodaje da zlatna žutica poprima razmjere epidemije u državi, te da je samo u sjeverozapadnim županijama ugroženo oko 3.000 ha vinove loze, 250 OPG-ova i više od 1.500 radnih mjesta.

Što će se dogoditi kada bolest stigne u Slavoniju? Josip je rezigniran:

- Ja nemam niti jedan prigovor na službe, Savjetodavnu službu, fitosanitarce, to su divni ljudi, međutim sustav ne funkcioniра. Imam sve dokaze, fakture, fotografije, da tretiram vinovu lozu već nekoliko godina s maksimalnom količinom zaštitnih sredstava protiv američkog cvrčka, da krčim i neškodljivo uklanjam zaražene trsove po svim pravilima, no koja je korist od moje brige za vinograd, ako se zapuštene parcele u mom susjedstvu ne krče.

- Ja ne osjećam niti trunku odgovornosti za ovu situaciju jer pratim sve savjete

Lokalitet vinograda u Brezničkom Humu

stručnjaka, no jedini sam ja kažnjen krčenjem uništavanjem nasada zbog neučinkovitosti sustava i zakonskih propisa.

Što se tiče troškova, Josip objašnjava:

- Mi smo iskrčili 1/3 vinograda prošle i ove godine, to je jedna trećina planiranih prihoda. Da nemamo drugu djelatnost, obrt ne bi financijski mogao izdržati. Vade se trsovi koji bi tek sad trebali ući u puni rod. Vinograd je trajni nasad i gube se velika sredstva krčenjem. Izračun je da se po svakom izvađenom trsu gubi oko 600,000 kn prihoda, ali gube se i radna mjesa, mehanizacija i objekti postaju suvišni, a vinograđi će se pretvoriti u šikare, napominje Josip.

Tu su i troškovi krčenja. Josip je dobio nalog za krčenje 6.625 trsova, te nam izračunao troškove krčenja i ekološkog zbrinjavanja od 2eura po trsu. Ti troškovi uključuju: bager, radnike, traktor i buldožer, koji su angažirani na poslovima: vađenja stupova i vađenja trsova, čupanja žice, sakupljanja ispaljivanja grana, ravnjanja tla buldožerom.

Krčenje i spaljivanje zaraznih trsova

Prema navodima Zavoda za zaštitu bilja Hrvatskog centra za poljoprivredu, hrani i selo, suzbijanje američkog cvrčka provodi se u dva ili tri tretiranja. Prvo tretiranje provodi se nakon cvatnje sredinom lipnja. Prvim tretiranjima suzbijaju se ličinke trećeg razvojnog stadija L3 prije nego što one postanu zarazne te se sprečava daljnje širenje zlatne žutice. Drugo tretiranje provodi se u srpnju dva do tri tjedna nakon prvog tretiranja (poklapa se s suzbijanjem druge generacije grožđanih moljaca). Po potrebi se provodi i treće tretiranje krajem srpnja ili početkom kolovoza, ako se tijekom srpnja ulovi tjedno četiri i više odraslih oblika američkog cvrčka po jednoj žutoj ljepljivoj ploči. Kod ovog tretiranja treba paziti na karencu i vrijeme berbe sorte koju se tretira. U Vinariji Šafran imaju postavljenih oko 1000 žutih ljepljivih ploča.

Mnoga su pitanja još neodgovorena:

- Na dio iskrčene zemlje smo posigli kuruz da dobijemo zelenu masu i malko odmorimo zemlju. No, postavlja se pitanje što sijati dalje? Dodatno pitanje je kako natjerati posjednike zapuštenih vinograda da provedu tretiranje obvezujuće zakonom?

Josip Tržec na parceli gdje je iskrčen vinograd

Josip smatra da bi država trebala bar sufinancirati nabavku zaštitnih sredstava gospodarstvima koja su zbog oboljenja ušla u gubitke:

- Po meni, državi bi trebala sufinancirati osnovna sredstva za suzbijanje tog cvrčka. Za 150 ha iskrčenog vinograda, država gubi preko 10 milijuna kuna poreza, a sredstva za prskanje bi je koštala oko 200.000 kn za tu površinu.

Josip je angažiran u rješavanju problema na lokalnoj i nacionalnoj razini, jer je i sam sudjelovao u kreiranju akcijskog plana.

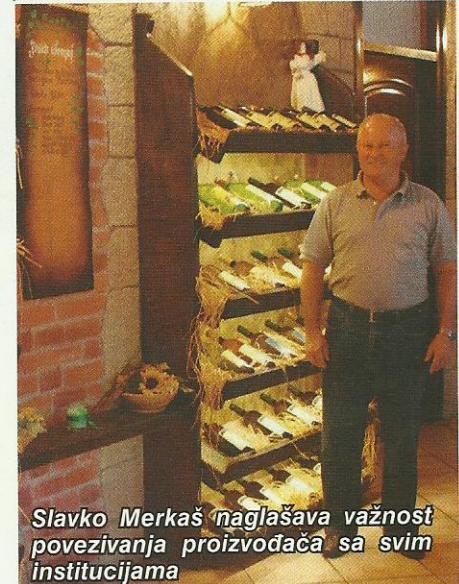
Josipov savjet svim vinarima koji se još nisu susreli s bolešću: „Educiraj se, i sam sebi pomozi. Čim se pojavi prvi sumnjivi trs, odmah javljaj fitosanitarcima, vadi ga i uništavaj.

Spustiti sve na lokalnu zajednicu!

Posjetili smo i Slavka Merkaša - voditelja Strukovne grupacije proizvođača grožđa i vina pri HGK, te predsjednika Udruge vinara i vinogradara Sveti Križ Zagreb.

- U udruzi je 65 članova, što hobista što profesionalaca. Raspolažemo s oko 110 ha vinograda na kojima prevladavaju sorte: bijeli, sivi i crni pinot, chardonnay,

rajnski riesling, graševina, muškat žuti, silvanac i druge. Sudjelujemo u projektu Revitalizacije autohtonih sorti s prof. dr.sc. Edijem Maletićem i tu se nadamo svojoj budućoj prepoznatljivosti na tržištu. Sorte belina starohrvatska i sokol su obećavajuće. Cilj nam je razvoj gastro-turizma i povezivanje autohtonih sorti s autohtonim jelima.

Slavko Merkaš naglašava važnost povezivanja proizvođača sa svim institucijama

Slavko prepričava: Iz jednog su kalifornijskog instituta tražili belinu u Europi. Mi smo slučajno našli na belinu starohrvatsku, a onda je DNA analizom dokazano da je ona roditelj rajnskom rizlingu i roditelj chardonnayu. Amerikanci vjerojatno istražuju stvaranje novih sorti, jer postojeće sorte daju preveliku razinu šećera (prejaki alkohol), pa im zbog promjene klime treba belina da smanji alkohol i podigne kiselinu. Mi imamo već matične nasade starih sorti i nadamo se da će se stare sorte pokazati otpornijima na bolest.

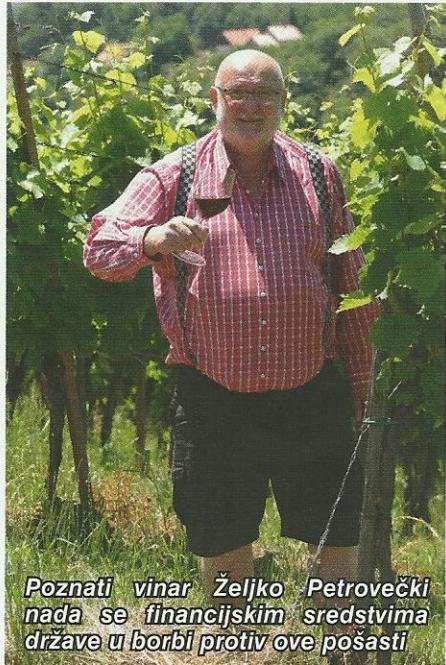
- Sa zlatnom žuticom smo se susreli prije nekoliko godina. Konzultirali smo savjetodavce i započeto je vađenje pojedinačnih trsova, te tretiranje američkog cvrčka. Inicirani su sastanci vinara SZ Hrvatske i stvari su se pokrenule s mrtve točke. Žao nam je što u Akcijskom planu nisu predviđena sredstva za odštetu, ističe Merkaš.

Najteže je proizvođačima koji nemaju druge djelatnosti i ovise izravno o profitabilnosti vinogradarske proizvodnje.

Poznati vinar i potpredsjednik Udruge Željko Petrovečki je jedan od takvih. Ove godine treba iskrčiti jedan vinograd.

(nastavak na str. 56)

- Tek sad ču čupati, ali nadam se ne-kakvim sredstvima. Proizvodnja u uvjetima pojave zlatne žutice je kao hodanje po rubu provalije. Nikad ne znaš hoćeš li i trenutnu godinu moći financijski preživjeti ili padaš.

Poznati vinar Željko Petrovečki nada se financijskim sredstvima države u borbi protiv ove pošasti

Slavko napominje da su zakonske mјere proglašene, no njihova provedba na terenu je zakašnjela ili nedostatna. Zato su se oni u Udruzi sami odlučili re-agirati. Informacijski su povezali županiju, općinu, udruge vinara, lovce, resorno ministarstvo, fitosanitarnu službu i savjetodavce.

S načelnikom općine Sveti Križ Začre-tje **Markom Kosom** dogovaraju daljnje mјere za sprječavanje širenja ove bolesti. Slavko naglašava:

- Mi smo se organizirali i postavili u voj-nu hijerarhiju. Trenutno članovi udruge idu po terenu i zapisuju lokacije zapuštenih vinograda. U tome će nam pomoći poljoprivredni i komunalni redari, te članovi lovačkih društava. Stručnjaci će na terenu pretraživati vinograde na simptome sred-nom ljetu. Uspostaviti ćemo ekipe koje bi pomogle starijim osobama očistiti vino-grade. Imamo plan obilaska terena. Naj-veći dio posla obavit će lokalna zajednica te ćemo zajedno raskrčiti napuštene vino-grade. Na lokalnoj i na županijskoj razini dogovorili smo odštetu. Županija radi na izradi svog akcijskog plana.

Kao problem Slavko izdvaja zapušte-ne vinograde kojima su vlasnici staračka domaćinstva ili ljudi koji su se odselili u gradove i ne obrađuju vinograde. Prisjeća se kako je Zagorje u njegovoj mla-dosti bilo obrađeno i uređeno. Nije bilo za-

puštenih parcela, nije bilo domaćinstva bez stoke:

- Nekada je Zagorje bile pitomo, a da-nas su samo pustače. Ali ja sam siguran da bez uključivanja lokalne zajednice, žu-panje, fitosanitarnih inspektora i udruga nitko neće moći rješiti problem ovaj prob-lem, naglašava Slavko Merkaš.

Slavko je zadovoljan suradnjom s lo-kalnom zajednicom i županijom koje ulazu u razvoj vinarstva, manifestacije i gastro turizam. Uvјeren je da je ovo jedan od mogućih pristupa suzbijanja bolesti, te da možda postoje i drugi.

Kako zaštititi vinograde u ekološkom uzgoju?

U našoj zemlji nema puno ekoloških vi-nara, a i oni su danas na velikim mukama.

Tko je Emmanuel Giboulot? U 2014. godini je jedan ekološki francuski vi-nar odbio preventivno prskati svoj vinograd s insekticidima. Žalio se da bi prskanje ugrozilo biodinamičke principe na kojima zasniva svoju vini-kulturu. Prijetio mu je zatvor, no čini se da je prošao samo sa 1.000 € ka-zne. Ono što je zanimljivo, pokrenuo je čitav niz ekoloških udruga i više od pola milijuna ljudi je potpisalo peticiju u njegovu korist. Izjavio je: "Ne že-lim poništiti desetljeća napora prema ekološkoj proizvodnji koristeći prskanje čiji efekti na vinovu lozu i ljudi još nisu do kraja proučeni. Ja ne že-lim biti radikalni, ali jednostavno ne vjerujem da je sistematsko tretiranje - čak i na asymptomatickima lozama - pravo rješenje."

Što se tiče ekološkog vinarstva, opet se suprotstavljaju dvije istine. Svaki čovjek je u duši ekolog-ljubitelj i zaštitnik prirode. Nitko ne želi uništavati živi svijet na tlu, na biljci, u zraku, niti narušavati ravnotežu pri-rodnih ekosustava. No, problem nastaje je u nepostojanju alternative radikalnom tretiranju insekticidima protiv američkog cvrčka. Je li važnije zadržati svoja visoka ekološka načela po cijenu uništavanja vla-

stite proizvodnje, ali i egzistencije okolnih proizvođača? Ili ipak na prvo mjesto treba staviti zajednički interes lokalnih proizvođača, pa kad se bolest eliminira, onda raz-mišljati o zaštiti prirode?

Ima li istine u razmišljanjima ekološ-kih entuzijasta koji tvrde da su biljke u intenzivnom uzgoju zbog drastičnog ko-rištenja zaštitnih sredstava izgubile svoj prirodnji imunitet koji bi crpile u suradnji s prirodnim ekosustavom tla? Što je s reziduama i njihovom štetnosti po naše zdravlje i zdravlje naše djece? I kad će znanstvenici razviti ekološki održiv način za borbu protiv ove bolesti?

Nažalost, još je previše nepoznanica vezano uz biologiju kukaca prenosioца ove bolesti i proteći će vrijeme dok ih izu-čimo.

Znanstveni i praktični pristup

Znanstveni pristupi kojima se pokušava polučiti uspjeh u borbi protiv ove bolesti su različiti: istražuju se prirodnji neprijatelji američkog cvrčka, te simbionti i bakterije koje utječu na njegovo razmnožavanje; izučava se utjecaj vjetra na nje-govo širenje i vibracijskih smetnji na nje-govo razmnožavanje; provode se pokusi s prekrivanjem loze mrežicama u boji radi odbijanja američkog cvrčka; metode si-multanog planskog korištenja repelenata i atraktanata u vinogradima su se pokaza-le uspješne u Izraelu; razvijaju se metode rane detekcije bolesti pomoći ekspresije gena i metaboličkih promjena.

Hrvatska je specifična zbog nesređenih zemljišnih knjiga, usitnjениh parcela i demografskih promjena. Porez na neobrađeno zemljište neće zaživjeti. Zato vinari moraju sami uzeti stvari u svoje ruke i s lokalnom zajednicom krenuti u raščišćavanje zapuštenih vinograda. Staračkim domaćinstvima treba dati mogućnost za raščišćavanje vinograda, ljudi se moraju povezati. Ili će svi zajedno dje-lovati, ili ćemo se uskoro pozdraviti s hrvatskim vinarstvom.

Sigurnog čistog sadnog materijala na tržištu nema, ali je dobra ideja o obvezujućem tretmanu potapanja u toplu vodu za sve rasadnike vinove loze. Možda bi i poticanje domaće proizvodnje sadnog materijala bilo korisno. Kao najvažnije oružje u borbi protiv ove bolesti, ostaje fizičko iskorjenjivanje staništa kukaca prenosioца i zaraženih biljaka.

Vesna Mijat, mag. ing. agr.